

Nr 270.

Av herr Vennersten, m. fl. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt lönetillägg åt vissa professorer m. fl.

I den skrivelse av den 28 maj 1923, vari riksdagen anmälde sitt beslut om beredande för budgetåret 1923—1924 av tillfälligt lönetillägg åt professorerna vid Uppsala och Lunds universitet och vissa med dem i lönehänseende jämställda vetenskapliga institutioner och läroanstalter, uttalade riksdagen bland annat sin bestämda förväntan, att förslag rörande en definitiv lönereglering skulle framläggas till 1924 års riksdag. Beklagligtvis har ett dylikt förslag icke blivit av Kungl. Maj:t nu förelagt riksdagen utan i stället förslag framlagts om fortsatt utgående av vissa provisoriska lönetillägg. Kungl. Maj:ts i sistnämnda hänseende nu gjorda framställning innebär i så måtto en förbättring av professorernas lönevillkor, att det provisoriska tillägget nu föreslagits utgå med väsentligt högre belopp än som medgivits för budgetåret 1923—1924. Förslaget tager emellertid allenast sikte på de i tjänst varande befattningshavarna, och någon uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida har icke ägnats åt de tjänsteinnehavare, vilka kunna väntas under budgetåret 1924—1925 efter uppnådd pensionsålder avgå från sina tjänster.

I allmänhet är det den definitiva löneregleringen, som pläгат automatiskt medföra en förbättring i pensionsvillkoren, och mera sällan förekommer det, att tillfälliga löneförbättringar eller provisoriska tillägg genom riksdagens medgivande kommit att medföra en förhöjning av utgående pensionsbelopp. Sådana fall hava emellertid inträffat och har den väsentligaste anledningen till en dylik avvikelse från eljest gällande regler varit att söka i ett uppskov med den definitiva regleringen, varöver befattningshavarna icke kunnat råda.

Vad nu särskilt befattningshavarna vid universiteten och Karolinska institutet beträffar, synas sådana omständigheter föreligga, som fullt motivera en sådan anordning, varigenom de tjänsteinnehavare, vilka väntas komma att under budgetåret 1924—1925 efter uppnådd pensionsålder avgå från

sina befattningar, kunde få såsom pensionsunderlag räkna ej endast den i stat fastställda lönen utan jämväl viss del av dem tillkommande tillfällig löneförbättring och provisoriskt lönetillägg. Det är nämligen att uppmärksamma, att det av högskolornas löneregeringskommitté beträffande universiteten och Karolinska institutet framlagda löneregeringsförslaget avgavs den 29 november 1921. Ursprungligen hade avsikten varit att söka få detta förslag förelagt 1922 års riksdag (jfr ecklesiastikministerns uttalande till statsrådsprotokollet den 3 december 1920, då sagda kommitté tillsattes). Då så ej kunde ske, knötos berättigade förhoppningar vid att förslaget åtminstone skulle föreläggas 1923 års riksdag. Då även dessa förhoppningar gäckades och riksdagen, såsom angivits, med hänsyn till föreliggande förhållanden, uttalade sin bestämda förväntan, att förslaget skulle framläggas för 1924 års riksdag, är det givet, att man vid universiteten med säkerhet väntade få se lönefrågan definitivt löst vid detta års riksdag. Då beklagligtvis ej heller nu någon kungl. proposition i ämnet blivit framlagd, innebär detta uppenbarligen en bitter missräkning för dem, som nu under den närmaste tiden uppnå pensionsåldern och med fog förväntat en sådan förbättring i pensionsvillkoren, som en definitiv löneregering annars skolat medföra.

Det synes sålunda av billighetsskäl fullt befogat ifrågasätta åtgärder, varigenom de, vilka under budgetåret 1924—1925 uppnå pensionsåldern, skola få komma i åtnjutande av förbättrade pensioner. Behjärtansvärt vore uppenbarligen att söka göra denna förmån retroaktivt tillämplig även för dem, som avgått under de närmaste åren före ingången av stundande budgetår. Med hänsyn till konsekvenser, vilka nu ej kunna överskådas, synes dock detta näppeligen kunna av oss föreslås. Inskränker man åtgärderna till dem, som under budgetåret 1924—1925 uppnå pensionsåldern, skulle ett medgivande från riksdagens sida i detta syfte, såvitt kunnat utrönas, icke medföra större ekonomiska konsekvenser än med avseende på fyra professorer vid universiteten och Karolinska institutet samt föreståndaren för Lunds universitets entomologiska institution. Det synes då i varje fall ej böra möta några allvarligare betänkligheter att i denna del genomföra vad hänsynen till billigheten och den andliga odlingens intresse kräver.

I avseende å den tekniska anordningen må framhållas följande.

Skulle man i anslutning till civila pensionslagens grunder låta pensionsunderlaget för professor utgöra ej endast lönen enligt stat utan även den del av den tillfälliga löneförbättringen och det provisoriska lönetillägget, som anses motsvara lön, skulle man, med utgångspunkt jämväl från vad som föreslås i kungl. propositionen nr 109, erhålla följande totala pensionsunderlag:

	1:a—5:e året Kr.	6:e—10:e året Kr.	11:e året Kr.
Lön enligt stat	5,000:—	5,600:—	5,600:—
Den del av tillfällig löneförbättring, som motsvarar lön.....	700:—	700:—	700:—
Den del av nu föreslaget provisoriskt löne-tillägg, som skulle motsvara lön	600:—	600:—	1,200:—
	6,300:—	6,900:—	7,500:—

Enligt löneregleringskommitténs förslag skulle emellertid pensionsunderlaget för professor utgöra 6,996 kronor. Det synes med hänsyn härtill lämpligt begränsa nu ifrågasatta pensionsunderlag till lägst 6,300 kronor och högst 6,990 kronor.

Vidare synes billigt, att de förhöjda pensionsunderlagen motsvaras av förhöjda pensionsavgifter. I detta hänseende torde man skäligen böra utgå från de i civila pensionslagen förutsatta beräkningsgrunderna. Det högsta pensionsunderlag, nämnda lag medgiver, är 6,000 kronor; avgiftsprocenten utgör en tiondels procent för varje helt hundratal kronor, alltså för sistnämnda pensionsunderlag 6. Räknas alltså pensionsavgiften efter 6 % av pensionsunderlaget, erhåller man för ett pensionsunderlag av 6,300 kronor en pensionsavgift av 378 kronor och för ett pensionsunderlag av 6,990 kronor en pensionsavgift av 419 kronor.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen må medgiva, att beträffande sådan i kungl. propositionen nr 109 omnämnd befattningshavare vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid Karolinska institutet, för vilken under budgetåret 1924—1925 skyldighet att avgå från tjänsten inträder, skall ifråga om rätt till pension gälla vad i lagen angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension stadgas, dock under iakttagande *dels* att för bestämmande av pensionens belopp skall såsom pensionsunderlag gälla utöver lönen så stor del av tillfällig löneförbättring och provisoriskt lönetillägg, som anses motsvara lön, dock högst 6,990 kronor, *dels ock* att i fråga om professor pensionsavgiften skall utgå med ett belopp, beräknat efter sex procent å de för vederbörande enligt vad sålunda sagts medgivna pensionsunderlag.

Stockholm den 27 mars 1924.

Axel Vennersten.

Martin Fehr.

Ernst Wigforss.

